

NOVI STALNI POSTAVI POSLIJE DOMOVINSKOG RATA

Jozefina Dautbegović

Vladimira Pavić

Muzejski dokumentacijski centar

Zagreb

Stalni postav muzeja jedinstven je i autentičan oblik prikazivanja muzejske građe publici. Često nazivan i "osobnom kartom" muzeja, postav nastoji izložiti svu širinu, značenje i vrijednost muzejskih zbirki u onom smislu u kojem je muzej institucija koja skuplja, čuva, obrađuje i izlaže predmete.

Dakako, stalni postav nastoji i kontekstualizirati i interpretirati ekspanate u mjeri u kojoj je to razumljivo i atraktivno prosječnom muzejskom posjetitelju. Na osnovu upravo specifičnog načina muzejske komunikacije, stalnog postava, muzej najtrajnije uspostavlja vezu sa širokim spektrom korisnika, služeći kulturnim potrebama kako lokalne zajednice tako i šire publike. Za društvenu okolinu muzeja gašenje ili nepostojanje stalnih izložbi nije nikada shvaćeno tako dramatično kao npr. prestanak rada kazališta, no takva pojava morala bi se razmatrati s mnogo većom ozbiljnošću i odgovornošću nego li je to bila praksa kod nas.

Na stranicama ovog časopisa o novim stalnim postavima u muzejima i galerijama u Hrvatskoj već je objavljen jedan dio tekstova u broju 25 (1-4) 1994. Budući da je u Hrvatskoj tada još uvijek trajao rat i neki su se muzeji i galerije nalazili na okupiranom ili ratom zahvaćenom području, nije bilo moguće obuhvatiti temom broja sve muzeje na tim područjima. Prostor u časopisu za drugi dio iste teme, pet godina kasnije, ostavljen je spomenutim muzejima i galerijama u Hrvatskoj jer je njihova djelatnost bila sasvim prekinuta ili nije bila u kontinuitetu. Zgrade su pretrpjele znatna oštećenja, grada bila evakuirana, dislocirana, pohranjena u depoe ili oštećena pa se moglo pretpostaviti da će se zbog toga morati mijenjati i koncepcija izlaganja.

Ako izuzmemo ove, mnogi su i drugi razlozi, da ne nabrajamo sve razloge struke, zbog kojih je u nekim muzejima promjenjena koncepcija i ureden novi stalni postav. Neke je muzeje ili postave i samo vrijeme naprosto preteklo, ili demantiralo. Tu prvenstveno mislimo na povijesno, ali i na muzeološko vrijeme, uvođenje novih medija, multimedijalnu prezentaciju i osuvremenjen način prezentacije u svakom smislu.

Da bi se realizirala planirana tema broja o novim stalnim postavima, uredništvo je poslalo na adrese velikog broja muzeja dopis s molbom za suradnju. Od kustosa smo tražili priloge o

realiziranim novim postavima, o planovima za nove postave, o problemima s kojima se susreću u planiranju, koncepciji ili realizaciji. Odaziv kolega nije onakav kakav smo ga očekivali, što govori o nemotiviranosti, nedostatku želje za suradnjom ili naprosto nedostatku potrebe da o tome pišu i na taj način približi javnosti svoj rad, aktivnosti svoga muzeja učine zanimljivima, ili da na ovaj način mlađim kustosima prenesu svoja znanja.

Stoga zbiru tekstova koje objavljujemo u ovom broju treba pridodati barem osnovne informacije o sadašnjem stanju u muzejima koji su bili na ratom zahvaćenom području iako bi svaki od navedenih muzeja zahtijevao zaseban tekst jer je svaki na svoj način specifičan. Evidentiranjem stanja na terenu u vrijeme popisivanja ratnih šteta na muzejima i galerijama u Hrvatskoj (kojim je ustanovljeno 66 oštećenja muzejskih zgrada i 45 muzeja koji su imali štete na samoj muzejskoj građi) stekao se i uvid u samo stanje mnogih muzeja i način njihova rada prije i poslije rata.

Gradski muzej Vukovar obnovio je samo dio prizemlja Dvorca Eltz, gdje je i prije rata bio smješten Gradski muzej Vukovar. Uređeni su uredski prostori i nekoliko prostorija za povremene izložbe. Muzej nema građu osim donacijama prikupljenu likovnu i etnografsku zbirku, a ni prostora u kojem bi se mogao realizirati stalni postav. Upravo zbog tih specifičnih okolnosti muzej se opredjelio za drugačiji rad forsirajući raznovrsnu izložbenu djelatnost, promotivne aktivnosti različitih kulturnih sadržaja, postavši tako svojevrsni kulturni centar šire regije.

Zavičajni muzej Konavala u Čilipima građevinski je obnovio jednu zgradu (Kuća Franić) dok je zgrada u kojoj se prije nalazio stalni postav etno-baštine Konavala u fazi obnove. Novi muzejski postav je u pripremi.

Muzej Drniške krajine je u potpuno obnovljenoj zgradi dobio dobro opremljene radne prostore, čuvaonice i izložbene prostore. Postavljen je tek dio Meštrovićeve zbirke, a posao izrade koncepcije za novi stalni muzejski postav tek se očekuje.

Muzej Like u Gospiću i Područna zbirka **Nikole Tesle u Smiljanu**

Obnovljen je muzejski kompleks u Gospiću koji se sastoji od tri zgrade. Novi stalni muzejski postav djelomično je realiziran. Područna zbirka u Smiljanu još nije obnovljena zbog nedostatka financijskih sredstava.

Kninski muzej nema dovoljno vlastite građe za stalni postav. Nekoliko do sada predloženih koncepcija nije prihvaćeno, pa je konačno rješenje neizvjesno.

Dubrovački muzeji

Oštećenja i razaranja zgrada dubrovačkih muzeja djelomično su sanirana i obnovljeni su stalni postavi u Kneževu dvoru, Etnografskome muzeju Rupe, Pomorskome muzeju, Domu

Marina Držića. S obzirom na spomeničku vrijednost arhitekture, prijeratne loše sanacije, dugogodišnje nedovoljno održavanje te obnavljanje zgrada, realizacija novih stalnih postava iziskuju znatna financijska sredstva.

Muzej Slavonije u Osijeku imao je problema s nedostatnim i skućenim prostorima i prije rata, a ratne štete su dodatno otežale položaj. Oštećenja su popravljena, ali za novu koncepciju stalnog postava najprije se mora riješiti dugogodišnji manjak prostora.

Galerija likovnih umjetnosti u Osijeku realizirala je novi stalni postav, ali je manjak izložbenog prostora ograničio izbor djela iz njezina bogatog fundusa.

Gradski muzej Karlovac obnovio je obje muzejske zgrade i otvorio novi stalni postav. Većina oštećene muzejske grade je restaurirana.

Muzej grada Iloka

MDC uz potporu Ministarstvo kulture radi na idejnom projektu stalnog postava muzeja. Povjerenstvo za izradu Projekta muzeološke koncepcije novog stalnog postava, u koji je uključeno desetak muzeja sa svojim stručnjacima, radi na obradi svih muzejskih zbirki. Realizacija novoga stalnog postava ovisiti će o sanaciji muzejske zgrade koja je statički u vrlo lošem stanju.

Memorijalni muzej u Jasenovcu, Hrvatski državni arhiv, Hrvatski povijesni muzej i još neke ustanove posjeduju originalnu dokumentaciju i gradu iz Jasenovačkog logora te je moguće realizirati stalni postav Memorijalnog muzeja u Jasenovcu. Muzejske zgrade se obnavljaju i imenovano je Povjerenstvo za izradu novog muzejskog postava koje radi na koncepciji.

Svjesni smo činjenice da ovako škrt presjek ne može dati uvid u cjelovitu sliku stanja, kao i činjenice da svaki muzej iziskuje poznavanje "iznutra", od prilika u gradu do svakodnevni problema u samome muzeju. Možda ćemo tekstove o novim stalnim postavima u navedenim muzejima čitati u nekom od sljedećih brojeva ovog časopisa.

Summary:

New permanent exhibitions after the Patriotic War

An article dealing with new exhibition displays in museums and galleries was published in this periodical No. 25 (1-2) 1994. In view of the fact that the war was still raging in Croatia at the time, and some of the museums and galleries were located close to the front or were on the temporarily occupied territory, it was impossible to include all museums in the report, so that we decided to publish the second part in order to provide an opportunity for these museums to present their new displays to the museum public. Apart from purely professional reasons, there are many other reasons why museums choose to change the concept and display of their permanent exhibitions. Time has overtaken some museums or simply refuted them. Here we use the term "time" not only in the historical sense, but also in the museological sense: the introduction of new media and a modern means of presentation. However, we did not receive responses from these museums since they are far from solving the problem of new displays. Each of the museums that was in a region directly affected by the war is in a specific position because their buildings have been destroyed or heavily damaged, their collections destroyed or plundered, so that some of them lack even the space for their basic activity. After the end of the war we saw that 66 museums have suffered greater or lesser damage, while 45 museums and galleries suffered damage to their holdings. Although great efforts are being made to restore and revive the activities of museums that have been directly affected by the war, we will have to reserve space in a future issue for a text dealing with their new permanent exhibitions.